

Penge til at købe dem. Kunne de ikke købe to Heste, slaa to sig sammen og købe hver een. Det er den Erfaring, jeg har høstet paa dette Omraade. Kommer man derimod til de mindre Lodder, kunne de magtes med den lille Driftskapital, og Ejeren faar endda Tid til — hvad flere her ganske vist have udtalt sig imod — at gaa ud og tjene noget hos Naboerne. Jeg kan ikke se, at det skulde kunne skade en Mands Uafhængighedsfølelse, at han ved Siden af at dyrke sin lille Huslod tillige hjælper Naboerne. Paa min Egn er der et Par Stykker, der følge med et Damptærskværk, som en Nabo besidder. Den ene, som har lært Smedehaandværket, fyrer under Lokomobilet, og den anden lægger i Tærskværket, og de tjene gode Penge paa den Maade. Andre Steder gaa de i Roemarkerne, og faktisk er det, at alle disse mindre Husmandslodder ere udmærket vel dyrkede. En hel Del har smukke Haveanlæg, og flere af disse mindre Husmænd have faaet Præmie for ypperlig Dyrkning af Husmandslodder. De, der sidde med de store Lodder, have derimod ikke kunnet drive deres Lodder saa godt, de have i Reglen ikke Haveanlæg, fordi de maa slide haardt i det, for at kunne faa Midlerne til at slaa til. Med den ringe Kapital, som en Landarbejder maa forudsættes at være i Besiddelse af, mener jeg derfor, det vil være aldeles forkert at give ham større Brød, end han kan gabe over. Der skal Driftskapital til for at drive en større Lod, og den større Lod hjælper aldeles ikke til større Selvstændighed. Tværtimod vil den, der har den store Lod, blive langt mere afhængig af Naboerne, fordi han ofte maa gaa til disse for at laane Trækdyr o. s. v. Jeg fastholder, at de større Brug paa 8—10—12—14 Tdr. Land, som man har tænkt paa, ere for store til, at Landarbejdere uden større Driftskapital kunne magte dem. Naar man derimod sætter 5000 Kr. som Maksimum, vil man ogsaa for denne Kapital paa de fleste Steder i Landet kunne faa passende Lodder. Det kan jo være, at man her paa Øerne, hvor man er begunstiget af Himlen, Lovgivningsmagten og paa alle mulige Maader, vanskeligt kan faa Lodder inden for den Grænse, men er det Tilfældet, vil jeg

raade disse Øboere til at gaa til Jylland, der er Plads for os alle sammen.

Endelig vil jeg sige, som ogsaa enkelte andre Talere have sagt, at det er uheldigt at sætte bestemte Grænser med Hensyn til Brugenes Størrelse. Man kan sige: Under den og den Størrelse maa de ikke være, men hvor store de maa være, synes jeg, man maa overlade til Kommissionen og Landarbejderne selv at bestemme. Naar man kun holder sig til, at Prisens Maksimum skal være 5,000 Kr., maa de efter Boniteten selv bestemme, hvor mange Tdr. Land, de ville have. Hvor meget, der vil være tjenligt, maa en Mand, der skal have Ejendom, dog have en Smule Indflydelse paa. Hvis man sætter Beløbet op til 6,000 eller 7,000 Kr. og Staten kun giver $1\frac{1}{2}$ eller 2 eller $2\frac{1}{2}$ Mill. Kr., blive Ejendommene saa meget desto færre, og Meningen skulde dog være, at der blev noget Forhold i Anstrengelserne, saa man faar et lidt rigeligere Antal end hidtil af Husmandslodder.

Grunden, hvorfor jeg ønsker saadanne Lodder i større Udstrækning, er ikke saa meget af lyrisk Beskaffenhed, som den er af nationaløkonomisk. Vort Landbrug har gennemgaaet den samme Krise som andre Landes Jordbrug i de sidste Menneskealdere, og vi ere gaede nogenlunde heldigt ud derfra, fordi Ejendommene have været ret heldigt fordelte her i Landet fra gammel Tid. Vi have store Ejendomme, mellemstore og mindre Ejendomme og smaa Ejendomme, og det er et Princip, vi skulle udvikle videre, ikke alene fordi, som det er sagt, de mindre Ejendomme betale sig forholdsvis bedst, men fordi, saa længe Forholdene ere, som de ere endnu, at vi ere i Stand til at eksportere til andre Lande alt, hvad vi kunne producere, styrke vi vor Stilling paa Markedet, jo mere vi kunne producere, og der kunne de smaa Jordejendomme hjælpe uhyre meget til at forøge Størrelsen af Produktionen. Dertil kommer, at hvis den Tid skulde indtræffe, da vi ikke kunne eksportere, men blive nødt til at slaa ind paa andre Veje for at afsætte, hvad vi frembringe, da have de smaa Brug den store Fordel, at de i det væsentligste kunne leve af, hvad de frembringe. Mens den store Ejendomsbesidder brænder inde med sin forholdsvis ringere,